

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สระเสียงสั้น

เสียงสระในภาษาไทยมี 32 เสียง รูปสระมี 21 รูป สระทั้ง 32 เสียง ถ้าแยกเฉพาะสระเสียงสั้นตามหลักภาษาไทย จะแบ่งได้ดังนี้

ก. สระแท้เสียงสั้น ได้แก่ อะ อิ อี อุ เอะ แอะ โอะ เอาะ เออะ

ข. สระประสมเสียงสั้น ได้แก่ เอียะ เอือะ อัวะ

ค. สระเกินเสียงสั้น ได้แก่ ฤ ฦ อำ ไอ ใ เอา

สระเสียงสั้นดังกล่าวมีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป คือ

1. เมื่อประสมกับพยัญชนะ ทั้งที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกด รูปสระจะไม่เปลี่ยนแปลง เช่น อิ อี อุ

2. เมื่อประสมกับพยัญชนะ และมีตัวสะกด รูปสระจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยการลดรูป หรือเปลี่ยนรูป เช่น อะ เอะ แอะ โอะ เอาะ เออะ¹

สำหรับสระประสมเสียงสั้นนั้น ดร.บรรจบ พันธุเมธา¹ ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า "...จะเห็นว่าสระบางเสียงที่มาจับตัวสะกดบางเสียง มีค่าใช้น้อย บางเสียงไม่มีค่าใช้เลย และบางเสียงมีไว้บันทึกคำภาษาต่างประเทศเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่เสียงสระเหล่านั้นเป็นเสียงที่มีในระบบเสียงของไทย"² นอกจากนี้ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ ได้แสดงความคิดเห็นใน

¹พระยาอุปทิศศิลปสาร, หลักภาษาไทย อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉบับหลักเกณฑ์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 21 - 2.

²บรรจบ พันธุเมธา, "ระบบเสียงของภาษาไทย," ลักษณะภาษาไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 65.

เรื่องเดียวกันว่า เสียงเอียะ เป็นเสียงของคำที่มีที่ไ้จ้จำกัด คือ

1. เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เพียะ เฝียะ
2. เป็นคำยืมมาจากภาษาต่างประเทศ เช่น เกียะ
3. เป็นคำที่ไ้ขยายคำ เช่น คึงเปรียะ

เสียง อัวะ ก็เช่นเดียวกัน เสียงเอือะ กุจะไม่มีคำไ้ใช้ในภาษาไทยเลย³

พระยาอุปทิศศิลปสาร⁴ ไ้อธิบายถึงลักษณะการลดรูป และการเปลี่ยนรูปของสระเสียงสั้น ซึ่งพอจะสรุปไ้ดังต่อไปนี้

สระเสียงสั้นไม่มีสระประสมและสระเกินที่เปลี่ยนรูปหรือลดรูปเมื่อมีตัวสะกดมี 6 ตัว ดังนี้

1. สระอะ เปลี่ยนวิสรรชนีย์เป็น

- 1.1 ไ้ตัดหรือไ้หันอากาศ เขียนไว้บนพยัญชนะ

- 1.2 อักษรหัน คือเปลี่ยนวิสรรชนีย์เป็นพยัญชนะตัวเดียวกับตัวสะกด เช่น ฉนน = ฉัน อักษรหันนี้โบราณนิยมไ้มาก ไ้ยวนี้ไ้แต่ รหัน เท่านั้น เช่น กรรม, สรร

2. สระเอะ เปลี่ยนวิสรรชนีย์เป็นไม้ไ้ทู่ เช่น เด็ก เด็ก แต่ในกรณีที่พยางค์ใดมีไม้ไ้ทู่อยู่ข้างบน และต้องการไ้สุวรรณยุกต์ด้วย ต้องลดไม้ไ้ทู่ออกเพื่อไม่ให้รุงรัง เช่น เล่น เคน ถึงแม่จะปนกับสระเสียงยาวก็สังเกตุไ้ด้วยความเคยชิน ว่าคำไ้ไหนสั้น คำไ้ไหนยาว สระเอะที่มีตัวสะกด และต้องไ้รูปวรรณยุกต์จะมีรูปพ้องกับสระเอะ มีตัวสะกด บรรจบ พันธูเมธา ไ้กล่าวสนับสนุนข้อความที่พระยาอุปทิศฯ กล่าวมาว่าเมื่อวิสรรชนีย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³วิจิตรนั ภาณุพงศ์, "การวิเคราะห์ภาษาไทยตามหลักภาษาศาสตร์," เอกสารนิเทศการศึกษามัปีที่ 100 คู่มือภาษาไทยเล่ม 3 (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศกรรมกรมการฝึกหัดครู, 2512), หน้า 84.

⁴พระยาอุปทิศศิลปสาร, เรื่องเดิม, หน้า 21 - 3.

หายไป เอะ + ตัวสะกด กับ เอ + ตัวสะกด จะเขียนเหมือนกัน ต้องอาศัยไม้ไต่คู้บ้าง ไม้วรรณยุกต์บางช่วยเสียงสูงต่ำบางเสียง เสียงสั้นยาวต่างกัน เช่น เก่ง สั้นกว่า เกรง และ เอน สั้นกว่า เอน เป็นต้น⁵

3. สระแอะ เปลี่ยนวิสรรชนีย์เป็นไม้ไต่คู้ เช่น แข็ง เมื่อสระแอะมีตัวสะกดก็มีลักษณะคล้ายสระเอะ คือ เมื่อวิสรรชนีย์หายไปจะไม่มีทางรู้ว่าคำใดเสียงสั้น คำใดเสียงยาว นอกจากจะมีไม้ไต่คู้ หรือไม้วรรณยุกต์เข้าช่วย เช่น แวบ สั้นกว่า แวบ เป็นต้น

4. สระโอะ ลดไม้โอ กับวิสรรชนีย์ออก เช่น ฃ + โอะ + ก = นก เว้นแต่ตัว ร สะกดไม่อ่านสระโอะ

5. สระเออะ ลดรูปสระเคิมหมด ใช้ตัว อ กับไม้ไต่คู้แทน เช่น น็อค ซ็อค บางทีไม้วรรณยุกต์ทำให้เสียงสั้นเข้าได้ เช่น นอง สั้นกว่า นอง แต่ถ้าประสมกับตัว "ก" และไม้วรรณยุกต์โทและไม่มีตัวสะกดให้ลดรูปทั้งหมด แล้วใช้ไม้ไต่คู้แทน เป็น "กั" อ่านว่า เกาะ มีใช้ในปัจจุบันเพียงคำเดียว

6. สระเออะ เปลี่ยนวิสรรชนีย์ในสระเออะ เป็นไม้ไต่คู้ เช่น เกือก เกือก ในแม่เอยลดตัว อ ออก เช่น เกีย นอกจากแม่เอยแล้วมักจะเอาตัว อ เป็นพินทุอิ เช่น เก๊ก

อัตราเสียงสั้นยาว ตามหลักภาษาศาสตร์

บรรจบ พันธุเมธา กล่าวไว้ว่า สระเสียงสั้นยาวในภาษาไทยกำหนดเสียงสั้นยาว เช่นเดียวกับภาษาบาลี สันสกฤต คือยาวเท่ากับ 2 मात्रา เสียงสั้นเท่ากับ 1 मात्रา แต่การกำหนดเสียงสั้นยาวมากกว่าน้อยกว่า หรืออยู่กึ่งกลาง การกำหนด 2 อย่างนี้ไม่มี ดังนั้นเสียงที่กำหนดไว้เป็นเสียงสั้นยาว บางคำก็สั้นกว่าเสียงสั้นอื่น ๆ และ

⁵บรรจบ พันธุเมธา, เรื่องเดิม, หน้า 256.

บางคำก็ยาวกว่าเสียงยาวธรรมดา เช่น เลว เป็นเสียงยาว ควรมี 2 मात्रา แต่ถ้า
เน้นเสียง เสียงจะยาวออกเป็น $2\frac{1}{2}$ मात्रา เร็ว เป็นเสียงสั้น ควรมี 1 मात्रา แต่
ถ้าเราเร่งว่า เร็ว ๆ เสียงจะสั้นกว่าเร็ว แต่จะไม่สั้นถึง $\frac{1}{2}$ मात्रา นอกจากนี้อักษร
เสียงสั้นยาวอาจเปลี่ยนไปตามบุคคล และท้องถิ่น แล้วแต่การลงเสียงหนักเบา⁶

อุคม วโรคมลิกชคิต⁷ กล่าวถึงการพิจารณาอักษรสั้นยาวของเสียงตามหลัก
กลศาสตร์ โดยให้ข้อสังเกตจากรูปเสียงสระในภาษาไทย ที่ ดร. อาเซอร์ แอบแรมสัน
ได้วิเคราะห์เสียงสระในภาษาไทยโดยใช้เครื่องตรวจเสียง (Sound spectrograph)
จากเสียงของ ดร. โอทวิทย์ ณ ถลาง ขณะที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐ
อเมริกา ว่า สระเสียงยาวจะมีความยาว หรืออีกนัยหนึ่ง จะต้องใช้เวลานานเกือบ 3
เท่าของสระเสียงสั้น ดังนั้นความคิดที่ว่าสระเสียงยาวมีความยาวเป็นสองเท่าของสระ
เสียงสั้น จึงผิดความจริง

พ. นววรรณ มีความเห็นเช่นเดียวกับ บรรจบ พันธุเมธา ว่า อักษรเสียงสั้น
ยาวของสระมีกำหนดไว้ 2 เสียง คือ สั้นกับยาว แต่เมื่อออกเสียงเราไม่สามารถเปรียบเทียบ
ได้ว่าคำไหนสั้นกว่าคำไหน เพราะมีรูปสระอยู่จำกัด ผู้อ่านต้องพิจารณาเอาเอง
เช่น

สั้นยังกับเจ้าเข้า	เจ้า ยาวกว่า เข้า
จ่ายเงินเกินกำหนด	เกิน ยาวกว่า เงิน
รองให้ให้เสียน้ำตา	ให้ ยาวกว่า ให้ เป็นต้น

คำเหล่านี้เสียงสั้นยาวไม่เท่ากัน แต่ยังคงใช้รูปสระเหมือนกัน นอกจากนี้อักษร

⁶บรรจบ พันธุเมธา, เรื่องเดิม, หน้า 15 - 6.

⁷อุคม วโรคมลิกชคิต, ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า 54 - 6.

เสียงสั้นยาว อาจจะไปเปลี่ยนไปได้ตามผู้พูดแต่ละคน แต่ละท้องถิ่น แล้วแต่การลงเสียงหนักเบา หรือแล้วแต่อารมณ์ของผู้พูด เช่น วิเศษเลย⁸

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า บางครั้งการอ่าน การพูด จะไม่ตรงกับการเขียนทั้งหมด จะมีเพี้ยนไปบ้าง ดังนั้นในการสอนสระ ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้เด็กได้รับรู้และถ่ายถอดภาษาได้อย่างถูกต้อง

ลักษณะพิเศษของสระเสียงสั้น

ในภาษาไทยมีคำอยู่หลายคำที่มีลักษณะแปลก คือเสียงที่ประกอบขึ้นเป็นคำนั้นสัมพันธ์กับความหมายของคำด้วย มีผู้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความหมายของคำที่ผสมด้วยสระเสียงสั้นไว้ว่า

สระเสียงสั้นจะให้ความรู้สึกไปในทางลบ เป็นความรู้สึกที่ไม่มั่นคง ซากเป็นช่วงตอน เช่น เตะตะ แทะ เสาะแสะ สะเงาะ สะแงะ หรืออาจให้ความรู้สึกที่ปะทะกันรุนแรง เช่น ปะ กะ ฉะ ฉลัวะ ผู้ระ โปะะ โฉละ โพละ หรืออาจจะให้ความรู้สึกที่สกปรก ไม่น่าพอใจ ไม่เหมาะสม เช่น เซอะ เกรอะ เบอะ เทอะทะ เปอะ เอะ เบะ แะ ตะแถมะแซะ⁹

นอกจากนี้ พ.นวรรธน์ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสระเสียงสั้นบางตัว ซึ่งสนับสนุน

⁸พ.นวรรธน์ (นามแฝง), "เสียงสั้น - ยาว บ่งความหมาย," การใช้ภาษา (พิมพ์ครั้งที่ 3 ; พระนคร : สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 6 - 7.

⁹ศรัณย์พร แสงกระจ่าง, "ภาษาจากความรู้สึก," กรอองภาษาและวรรณกรรม (พระนคร : ศูนย์วิจัยการอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 26.

ความคิดข้างต้นว่า เสียงแอะ มีความหมายไปในทางทำให้หลุ่คออก แยกออก เช่น
ซ้ำ แหละศัพ แมะอก แหะทอง แคะกระคุ่ม แคะเล็บ แงะตะปู แะะชนมเบื่อง 10

ข้อสังเกตข้างต้น อาจนำไปพิจารณาคำที่ผสมด้วยสระเสียงสั้นทุกตัวไม่
 ได้ แต่ก็ยังเป็นข้อสังเกตที่ครูอาจจะให้แก่นักเรียนเป็นเกร็ดย่อย เพื่อให้นักเรียนเป็นคนช่าง
 สังเกต ช่างพิจารณา และรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนภาษาคำด้วยการสังเกต นอกจากนั้น
 ยังช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในภาษา และรู้จักเลือกคำที่เหมาะสมกับกาละ
 มาใช้ได้ในวาระอันควร

ทักษะทางภาษา

ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ ความแคล่วคล่องว่องไว สามารถทำงานได้
 ผลสำเร็จด้วยดี และใ้ปริมาณมากในเวลาอันรวดเร็วโดยอัตโนมัติ¹¹ The Advanced
 Learners Dictionary of Current English ให้ความหมายว่า ทักษะคือ
 ความสามารถที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญและดี¹² แฟรงสมิท (Frank Smith)
 กล่าวว่า ทักษะคือการทำงานนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบ นำมาใช้ประโยชน์ และติดต่อ

005008

¹⁰ พ. นววรรณ, เรื่องเดิม, หน้า 1.

¹¹ กมล คิษฐกมล, "กลวิธีการสอนวิชาทักษะ," ศูนย์ศึกษา, (มกราคม,
 2509), หน้า 14.

¹² A.S. Hornby, E.V. Gatenby and H. Wakefield, The
 Advanced Learner's Dictionary of Current English (2 nd ed. ;
 London : Oxford University, 1963), p. 938.

สื่อสาร¹³ ฮอแรช บี อิงลิช และอีวาแชนนี อิงลิช (Horace B. English and Eva Chamney English) ให้ความหมายว่า ทักษะเบื้องต้น คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียนซึ่งมีความจำเป็นต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ กลไกการอ่าน, การสะกดคำ, การเขียน และขบวนการเบื้องต้นทางคณิตศาสตร์ ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในชีวิต¹⁴

กมล คิชฎกมล ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการฝึกทางภาษาและ ลำดับชั้นของการฝึกทักษะดังนี้

หัวใจของการสอนวิชาทักษะอยู่ที่การฝึกฝน การฝึกอย่างถูกวิธีเท่านั้นจะทำให้เกิดความชำนาญ แคล้วคล่องว่องไว... ทักษะในคานาภาษาเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องฝึกให้เด็ก เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการติดต่อสื่อความหมายกัน อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการสอนภาษา"

ส่วนลำดับชั้นของการฝึกทักษะมีดังต่อไปนี้

1. ให้เด็กเข้าใจวิธีการเสียงก่อน เช่น วิธีออกเสียง ร, ล เป็นต้น
2. ฝึกบ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ทิ้งระยะไว้นานจนเด็กลืม
3. แบบฝึกหัดหรือกิจกรรมการฝึกทักษะจำเป็นต้องทำซ้ำ ๆ กัน แต่ทั้งนี้ครูควรใช้กลวิธีพลิกแพลงให้มีแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อเด็กจะได้ไม่เบื่อหน่าย

¹³ Frank Smith, Comprehension and Learning (New York :

Holt Rinehart and Winston Inc., 1975), p. 41.

¹⁴ Horace B. English and Eva Chamney English, A Comprehension Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms (New York : David Mackay Inc., 1958), p. 60.

ต่อการฝึกนั้น ๆ

4. ติดตามผลเพื่อสังเกตความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล¹⁵

การเรียนรู้ภาษาของอาศัยการฝึกหัด จอห์น พี ดีเซคโค¹⁶ (John P. DeCecco) กล่าวว่า สภาพการฝึกมี 3 แบบ คือ

1. การฝึกแบบติดต่อกัน (massed practice) ตัวอย่างของการฝึกแบบนี้ คือ การเรียนซ้ำหลาย ๆ ครั้ง โดยครูให้นักเรียนฝึกทำงานมากกว่าที่ครูสั่งในตอนแรก เช่น เมื่อนักเรียนท่องจำพยัญชนะครั้งแรกได้หมดแล้ว ครูไม่ต้องการให้นักเรียนหยุดท่อง ครูก็กระตุ้นนักเรียนให้แสดงความสามารถนี้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อสนองความต้องการแสดงออกของเด็ก และเพื่อไม่ให้เด็กลืม การเรียนรู้ทักษะ เช่น ทักษะการอ่าน การเขียน การพูด ต้องใช้การเรียนซ้ำ ๆ

2. การฝึกแบบเว้นช่วงให้หยุดพักบ้าง (distributed practice) เป็นการฝึกที่ทิ้งระยะไปชั่วคราว แล้วจึงกลับมาฝึกใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนไม่เกิดความเมื่อยล้าจนเกินไป การฝึกในลักษณะนี้มักจะเป็นการฝึกค้ำยันการเคลื่อนไหวทางด้านร่างกาย

3. การฝึกแบบแยกเป็นส่วน ๆ กับการฝึกทั้งหมด (Part V.S whole Practice) ในการเรียนรู้คำต่าง ๆ ทั้งหมดนั้น ครั้งแรกจะต้องฝึกเรียนรู้คำทั้งหมดก่อน แล้วจึงนำส่วนย่อยมาเรียนซ้ำอีก เมื่อเรียนรู้คำแบบแยกเป็นส่วน ๆ ก็ควรเรียนแต่ละส่วนก่อน แล้วจึงเรียนรวมทั้งหมดที่หลัง วิธีฝึกแบบแยกส่วนที่ดีจะต้องนำหน่วยย่อย ๆ หลายหน่วยมารวมเป็นหน่วยใหญ่ ๆ เพียง 2 - 3 หน่วย วิธีนี้เหมาะที่จะใช้ท่องจำคำ

¹⁵ กมล คิษฐกมล, เรื่องเดิม, หน้า 16.

¹⁶ John P. DeCecco, The Psychology of Learning and Instruction (New Delhi : Prentice Hall of India Private Ltd, 1970), p. 346 - 9.

ประพันธ์ร้อยกรองที่มีหลายบท เช่น ทองโคลงบทที่ 1 ก่อน แล้วทองบทที่ 2 ที่หลัง ต่อมาทั้งทองบทที่ 1 และ 2 รวมกัน แล้วทองบทที่ 3 ต่อมาทั้งทองบทที่ 1, 2, 3 รวมกัน วิธีนี้ต้องใช้เวลาแต่ได้ผลมาก แต่การฝึกแบบใดจะได้นั้น จอห์น พี. ดีเซกโค (John P. DeCecco) ใ้ใจอ้างถึง การสรุปผลการทดลองของ ดีส์ และสตีเว็ค ฮอลส์ (Deese and Stewart Hulse) ว่าในการเรียนรู้ภาษานั้น การฝึกแบบแยกส่วน หรือรวมส่วน จะได้ผลขึ้นอยู่กับการจัดระเบียบเนื้อหาที่จะเรียน ถ้าการแบ่งเนื้อหาเป็นส่วน ๆ จะทำให้เรียนง่ายกว่า ก็ควรใช้วิธีนี้ แต่ถ้าแบ่งเนื้อหาแล้ว ทำให้การเรียนรู้ยากขึ้น ก็ควรใช้การฝึกแบบให้เนื้อหาทั้งหมด เช่น ถ้าต้องการจำคำ 2 รายการ คือ ก กับ ข

รายการ ก ประกอบด้วย

ทิศเหนือ
ผู้ชาย
สีแดง
ฤดูใบไม้ผลิ
ผู้หญิง
ทิศตะวันออก
ฤดูใบไม้ร่วง
สีเหลือง
ฤดูร้อน
เด็กผู้ชาย
สีฟ้า
ทิศตะวันตก
ฤดูหนาว
สีเขียว
เด็กผู้หญิง
ทิศใต้

รายการ ข ประกอบด้วย

ทิศเหนือ
ทิศตะวันออก
ทิศใต้
ทิศตะวันตก
ฤดูใบไม้ผลิ
ฤดูร้อน
ฤดูใบไม้ร่วง
ฤดูหนาว
สีแดง
สีเหลือง
สีเขียว
สีฟ้า
คนผู้ชาย
เด็กผู้ชาย
ผู้หญิง
เด็กผู้หญิง

ทั้งสองรายการมีค่าที่คล้ายกันแต่การจัดเรียงคำต่างกันคือ รายการ ก มีการเรียงคำเล็กน้อย แต่รายการ ข จะเรียงลำดับจาก ทิศ, ฤดู, สี และมนุษย์ รายการ ข จำได้ง่ายกว่า ถ้าจะให้จำแบบแยกเป็นส่วน เพราะแบ่งเป็นทีส่วนได้ง่าย และแต่ละส่วนก็นำมารวมกันใหม่ได้ง่าย ส่วนใบรายการ ก ถ้านำมาแบ่งครึ่ง ก็อาจนำมารวมกันใหม่ได้ยาก เพราะไม่มีการเรียงประเภทคำเอาไว้ ทำให้ไม่ทราบว่า คำประเภทไหนควรอยู่ตรงไหน ดังนั้นจะเลือกใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับการจัดเรียงลำดับคำ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่จะเรียน นอกจากนี้ จอห์น พี ดีเซคโค (John P. DeCecco) ยังได้สรุปว่า การฝึกแบบติดต่อกันใช้ในการฝึกทางภาษาได้ดีกว่า ส่วนการฝึกเว้นช่วงให้หยุดพักบ้าง ใช้ในการฝึกด้านการกระทำได้ดีกว่า ดังนั้นเมื่อครูต้องการให้นักเรียนมีความแม่นยำในเนื้อหาวิชา และมีทักษะทางภาษา ครูควรให้เรียนรูซ้ำ ๆ หลังจากที่จำได้ในครั้งแรก

หลักการในการสร้างแบบฝึกหัดสำหรับเด็ก

หลักการในการสร้างแบบฝึกหัดสำหรับเด็ก มีองค์ประกอบหลายประการ ดังนี้
 มีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ¹⁷ กล่าวถึง หลักในการจัดทำแบบฝึกหัดทักษะดังต่อไปนี้

1. ให้สอดคล้องกับจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็ก และลำดับขั้นของการเรียนรู้ เด็กแรกเรียนยังมีประสบการณ์น้อย แบบฝึกหัดทักษะจึงต้องอาศัยรูปภาพสีสวย จูงใจเด็ก และเป็นไปตามลำดับความยากง่าย เพื่อให้เด็กมีกำลังใจทำ

¹⁷รัชนี้ ศรีไพรวรรณ, "แบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทย สำหรับเด็กแรกเรียน," คู่มือครู - แนวความคิด และทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนเด็กเริ่มเรียนที่พูดสองภาษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ; นครราชสีมา : สำนักงานศึกษาธิการเขต 11, 2517), หน้า 412 - 3.

2. ให้มีจุดมุ่งหมายว่ามุ่งจะฝึกในด้านใด แล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ครูต้องจัดทำไวล่วงหน้าเสมอ

3. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ถ้าสามารถแบ่งเด็กตามความสามารถ และจัดทำแบบฝึกหัดเพื่อส่งเสริมเด็กแต่ละกลุ่มได้ก็ยิ่งดี

4. ในแบบฝึกหัดต้องมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจ ถ้าเด็กยังอ่านไม่ได้ ครูต้องชี้แจงด้วยคำพูดที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้เด็กสามารถทำตามคำสั่งได้

5. แบบฝึกหัดต้องมีความถูกต้อง ครูจะต้องตรวจพิจารณาดูให้ถี่ถ้วนอย่าให้มีข้อผิดพลาดได้

6. การให้เด็กทำแบบฝึกหัดแต่ละครั้ง ต้องให้เหมาะสมกับเวลา และความสนใจของเด็ก เด็กเล็ก ๆ ย่อมสนใจจะทำสิ่งใดอยู่ไม่นาน

7. ควรทำแบบฝึกหัดหลาย ๆ แบบ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้กว้างขวาง และส่งเสริมให้เกิดความคิด

8. กระดาษที่ให้เด็กทำแบบฝึกหัดต้องเหนียว และทนทานพอสมควร ไพร์ตัน สุวรรณแสน¹⁸ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกหัด ซึ่งบางข้อคล้ายคลึงกับความคิดข้างต้น คือ แบบฝึกหัดที่ดี จะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว

2. เหมาะสมกับระดับวัย และระดับความสามารถของเด็ก แบบฝึกหัดเสริมทักษะควรมีเรื่องราวที่น่าสนใจตามวัยและความสามารถของเด็กที่จะตอบคำถามในแบบฝึกหัดได้ มีภาพประกอบชัดเจน เรื่องราวไม่สับสนคลุมเครือ ถ้อยคำที่ใช้ต้องมีความหมาย

¹⁸ ไพร์ตัน สุวรรณแสน, "การทำและการใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะ," คู่มือครู-แนวคิดและทฤษฎีบางประการ เกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนเด็กเริ่มเรียนที่พูดสองภาษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ; นครราชสีมา : สำนักงานศึกษาธิการเขต 11, 2517), หน้า 189-190.

ข้อที่เด็กในระดับนั้น ๆ จะฟังเข้าใจได้ไม่ยากเกินไป

3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่จะทำให้เด็กเข้าใจ วิธีทำได้ง่าย คำชี้แจงหรือคำสั่ง
ต้องกระชับรัด

4. ใช้เวลาเหมาะสม คือ ไม่ใช่เวลานานหรือเร็วเกินไป

5. เป็นที่น่าสนใจ และท้าทายให้แสดงความสามารถ

พอล เอส แอนเดอร์สัน (Paul S. Anderson) กล่าวว่า ถ้าครูรู้จักเด็กได้ดี ก็จะทำให้สนใจใฝ่รู้กว่าเมื่อใดก็ตามที่เด็กต้องการใช้แบบฝึก หรือเมื่อใดก็ตามที่เด็กเหล่านั้น จึงจะมีความหมายตรงกับความต้องการและทัศนคติของเขา เมื่อใดที่พิจารณาสิ่งเหล่านี้แล้ว สิ่งที่คุณควรคำนึงต่อไปอีกก็คือ การจำลองกับเนื้อหาตามหลักจิตวิทยาและตรรกวิทยา ถ้า เป็นได้เช่นนี้ การสร้างแบบฝึกหัดก็จะตรงตามความต้องการของเด็กมากขึ้น¹⁹

วรรณาด พวงสุวรรณ²⁰ กล่าวถึง หลักในการสร้างและวางแผนการสร้างแบบ
ฝึกหัด ซึ่งสรุปได้ว่า

1. ตั้งวัตถุประสงค์
2. ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหา
3. ขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้างแบบฝึก
  - ก. ศึกษาปัญหาในการเรียนการสอน
  - ข. ศึกษาจิตวิทยาวิธาน และจิตวิทยาการเรียนการสอน

¹⁹ Paul S. Anderson, Language Skills in Elementary Education (9th ed. ; New York : Macmillan Company) p. 3.

²⁰ วรรณาด พวงสุวรรณ, "การสร้างแบบฝึกหัดการผันวรรณยุกต์สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 34 - 7.

ค. ศึกษาเนื้อหาวิชา

ง. ศึกษาลักษณะของแบบฝึกหัด

จ. วางโครงเรื่องและกำหนดรูปแบบของแบบฝึกให้สัมพันธ์กับโครงเรื่อง

ฉ. เลือกเนื้อหาต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาบรรจุในแบบฝึกหัด ให้ครบตามที่กำหนด

ศศิธร สุทธิแพทย์²¹ พบว่า แบบฝึกหัดที่นักศึกษาสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำ เป็นแบบฝึกหัดที่มีลักษณะดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. ส่วนวนภาษาง่าย
3. ให้ความหมายต่อชีวิต
4. คิดได้เร็วและสนุก
5. ปลุกความสนใจ
6. เหมาะกับวัยและความสามารถ
7. อาจศึกษาค้นคว้าตนเองได้

จี. เอ บาร์เน็ต²² (J.A. Barnett) และเพื่อน ๆ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกหัดว่า แบบฝึกหัดที่ดีควรมีข้อเสนอแนะในการใช้ ควรให้เลือกตอบ

²¹ ศศิธร สุทธิแพทย์, "แบบฝึกหัดสำหรับสอนเรื่องวลีในภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 72.

²² J.A. Barnett, Geoffery Broughton, and Thomas Greenwood Teachers' Handbook 2 (Middlesex :Penguin Book Ltd., 1969), p.

ทั้งแบบจำกัด และตอบอย่างเสรี คำสั่งหรือตัวอย่างที่ยกมาเป็นข้อความหรือเป็นแบบฝึก
ไม่ควรยาวเกินไป และเข้าใจยาก ตัวแบบฝึกหัดควรมีหลายรูปแบบ และให้ความหมายต่อ
ผู้ฝึกหัดทำ ซี. เอเลน ทักเกอร์²³ (C. Allen Tucker) มีความเห็นเช่นเดียวกับ
บาร์เน็ตว่า แบบฝึกหัดควรมีรูปแบบและโครงสร้างที่จะฝึกอย่างพอเพียง ทุกแบบฝึกหัดต้อง
มีความหมายเหมาะสมตามจุดมุ่งหมาย แบบฝึกหัดที่มีประโยคคำสั่งยาวเกินไป และจำนวน
ข้อมากไป จะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อผู้ทำ ภาษาที่ใช้ควรง่ายเหมาะกับระดับผู้ฝึก
บุญถิ่น อัครดารา กล่าวถึงการนำแบบฝึกหัดเข้ามาช่วยในการสอนวิชาหลัก
ภาษาว่า ครูควรตรวจแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กมีโอกาสทราบผลงานของ
ตน หากมีข้อผิดพลาดจะได้ใช้ความสำเร็จเป็นเครื่องช่วยให้อยากเรียนก้าวหน้าต่อไป โดย
เฉพาะในเรื่องของแบบฝึกหัด เด็กจะมีกำลังใจมากขึ้นและมีโอกาสถูกถามมากขึ้นด้วย แบบ
ฝึกหัดจึงควรเน้นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็ก.²⁴

ความสนใจของเด็กเล็ก

ในการสร้างแบบฝึกหัดสำหรับเด็ก ผู้สร้างควรจะได้ทราบความสนใจและความ
ต้องการของเด็กก่อน เพื่อจะได้กำหนดเนื้อหาและวางรูปแบบฝึกที่สนองความต้องการของ
ผู้เรียนได้ถูกต้อง

²³C. Allen Tucker, "Evaluating Beginning Textbooks,"

English Teaching Forum 6 (September-October, 1968), p. 10.

²⁴บุญถิ่น อัครดารา, "ข้อคิดเห็นในการสอนภาษาไทย" เอกสารนิเทศการ
ศึกษา คู่มือครูวิชาภาษาไทยเล่ม 3 ฉบับที่ 100 (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศก
กรมการฝึกหัดครู, 2512), หน้า 26.

รัฐจวน อินทรกำแหง²⁵ กล่าวว่า เด็กวัย 4 - 6 ปี เริ่มมีความคิดคำนึง และจินตนาการมากขึ้น ชอบเรื่องเหวคา นิทาน และนิยายต่าง ๆ สนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของคน นกสัตว์ ต้นไม้ และเรื่องเกี่ยวกับชีวิต สิ่งแวดล้อม และชอบหนังสือที่มีรูปภาพ เด็กอายุ 7 - 8 ปี ยังชอบนิทาน นิยายอยู่ ตลอดจนนิทานพื้นบ้าน นิทานตำนาน เช่น ศรีธนไชย ท้าวแสนปม หรือนิทานที่คิดขึ้นใหม่ นอกจากนี้ยังสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น ชอบฟังหรืออยากรู้เรื่องของเด็กอื่นในวัยเดียวกันว่ามีชีวิตเป็นอยู่อย่างไร ชอบเรื่องชวนคิด

อาเธอร์ ที เจอร์ซิลด์²⁶ (Arthur T. Jersild) กล่าวถึงความสนใจของเด็กในชั้นประถมตอนต้นว่า ความสนใจของเด็กชั้นประถมต้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางสติปัญญา สิ่งที่ไต่ฝึกไขและสิ่งเร้าที่ผู้ใหญ่จัดให้ ในชั้นประถมต้น เด็กชอบโครงเรื่องที่แปลก เรื่องที่เกี่ยวกับสัตว์เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจเด็กเป็นอย่างดี เด็กในวัยนี้อยู่ในช่วงของความนึกฝันที่บริสุทธิ์ นิยายโบราณ และเรื่องพื้นบ้าน เป็นเรื่องที่เด็กสนใจมาก ส่วนความสนใจของเด็กเกี่ยวกับภาพนั้น มีผู้สนใจศึกษาค้างนี้

สุนันท์ จุฑะศร²⁷ พบว่า ลักษณะภาพประกอบหนังสือที่นักเรียนชั้นประถมศึกษา

²⁵รัฐจวน อินทรกำแหง, "ความสนใจในการอ่านของเด็กเล็ก," วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (พระนคร : ควงกมล, 2517), หน้า 45.

²⁶Arthur T. Jersild "Child's Interests," Child Psychology (5th ed. ; New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1960), p. 436.

²⁷สุนันท์ จุฑะศร, การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกโสตทัศนศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509).

ตอนต้นชอบมากที่สุดคือ ภาพเขียนหยาบ ๆ ที่มีลักษณะเข้าใจง่าย แสดงอาการเคลื่อนไหว มีชีวิตจิตใจ มีศูนย์สนใจในภาพ จุดสนใจจะต่องใหญ่สะกูดตา

สุวัณห์ ศรีสง่า²⁸ เสนอแนะผู้วาดภาพและนักเขียนเรื่องในหนังสือการ์ตูนเกี่ยวกับภาพที่เขียนว่า ภาพการ์ตูนไม่ควรมีลายเส้นยุ่งเหยิงมาก ควรเป็นภาพที่สวยงามเกินความจริงบ้างเล็กน้อย และควรเป็นภาพสี นอกจากนี้ ผู้วาดภาพและนักเขียนภาพจะต้องรู้เรื่องที่คุณเขียนอย่างดีที่สุด ควรร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ แมงกะตึกและเขาวงกต หรือบรรณากรักษ์ เพื่อให้สิ่งที่วาดและเขียนออกมาเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

นอกจากนี้ภาพที่เด็กชอบดู ยังมีลักษณะดังนี้ "เป็นภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำและเรื่องราว เช่น ภาพพระเอกขี่ม้าไล่จับผู้ร้าย ภาพที่ไม่ซับซ้อน เห็นได้ง่าย และมีขนาดโต ภาพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เขารู้จักมาแล้ว"²⁹

ประโยชน์ของแบบฝึกหัด

กรีน เพ็ตตี³⁰ (Green Petty) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกหัดไว้ดังนี้

²⁸ สุวัณห์ ศรีสง่า, "การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียนอายุ 8 ปี 9 ปี และ 10 ปี" (ปริชญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2510), หน้า 69.

²⁹ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, คู่มือครู การวาดภาพบนกระดาษคำ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาฯ 2515), หน้า 47.

³⁰ Green Petty, "Language Workbooks and Practice Materials," Developing Language Skills in the Elementary Schools (New York : Allyn and Bacon, 1963), pp. 469 - 72.

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระครูได้มาก เพราะแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ
2. ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยเด็กในการฝึกฝนทักษะทางการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาก็จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น ดังนั้นแบบฝึกหัดจึงไม่ใช่สมุดฝึกที่ครูจะให้แก่เด็กยห้ตอบท หรือหน้าคอบหน้า แต่เป็นแหล่งประสบการณ์เฉพาะสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ และเป็นเครื่องมือที่มีค่าของครูที่จะสนองความต้องการรายบุคคลในชั้น
4. แบบฝึกหัดช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน
  - ลักษณะการฝึกเพื่อช่วยให้เกิดผลคงกล่าวนั้น ได้แก่
    1. ฝึกทันทีหลังจากที่เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ
    2. ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
    3. ฝึกเฉพาะในเรื่องที่ฝึก
5. แบบฝึกหัดใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง
6. แบบฝึกหัดที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่ม เด็กสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเองได้
7. การให้เด็กทำแบบฝึกหัดช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่น หรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัด ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันทั่วพิ
8. แบบฝึกหัดที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียน จะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่
9. แบบฝึกหัดที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยทำให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่ตลอดเวลา ในค่านผู้เรียนก็ไม่ต้องเสีย

เวลาในการลอกแบบฝึกหัดจากตำราเรียนหรือกระดานดำ ทำให้มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ มากขึ้นอีก

10. แบบฝึกหัดช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าการที่จะใช้วิธีพิมพ์ลงกระดาษไป นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการที่ผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างมีระบบระเบียบ
อย่างไรก็ดี การใช้แบบฝึกหัดเพื่อช่วยประกอบการเรียนการสอนนั้น ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่จะต้องเอาใจใส่ ทัศนคติในการเลือกใช้แบบฝึกหัดแต่ละเล่ม หรือแต่ละวิชาเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนมากที่สุด กรีน พิตตี้³¹ (Green Petty) ได้ให้ข้อแนะนำในการใช้แบบฝึกหัดไว้ดังนี้

1. ก่อนที่จะใช้แบบฝึกหัดในวิชาใดก็ตาม ครูควรวางแผนขอบเขตและตั้งวัตถุประสงค์ของการฝึกไว้ทุก ๆ ครั้ง

2. ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกใช้แบบฝึกหัด ครูควรจะได้พิจารณาความเหมาะสมทุก ๆ ด้านของแบบฝึกหัด เช่น รูปเล่ม ภาษาที่ใช้ ความยากง่ายในเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ตลอดจนการใช้จิตวิทยาในการสร้างแบบฝึกหัด

3. หลังจากที่เลือกส่งแบบฝึกหัดให้ครูตรวจ ครูควรพยายามตรวจสอบและส่งคืนให้เด็กทราบผลโดยเร็วที่สุด เพื่อให้เขาได้ทราบส่วนที่ถูก หรือที่ผิดและแก้ไขได้ทันที่ แม้ว่าจะต้องอธิบายเพิ่มเติมหรือแก้ที่ผิดบ่อยครั้งครูก็ไม่ควรถือว่าเป็นการเสียเวลา

4. การจัดแบบฝึกหัดให้เด็กแต่ละครั้ง ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละคนด้วย และพยายามให้เด็กมีทัศนคติที่ดีในการทำแบบฝึกหัดทุกครั้ง อยุ่ให้เด็กเข้าใจว่าการที่ตนต้องทำมากกว่าเพื่อนเพราะถูกครูลงโทษ หรือเพราะตนเรียนไม่รู้เรื่อง พยายามแนะนำให้เด็กเห็นว่าแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตัวเขาเอง

³¹ Green Petty, *op.cit.*, p. 473 - 5.

5. การที่จะให้เด็กมีทักษะอย่างมั่นคง และเพียงพอที่ขึ้นอยู่กับภาระที่หนักแน่นอยู่ด้วย อยู่บ่อย ๆ รวมไปถึงการเลือกใช้แบบฝึกหัดที่มีคุณภาพดี เหมาะสมกับเด็กในระดับชั้น นั้น ๆ ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันการสร้างแบบฝึกหัดภาษาไทยเริ่มเป็นที่สนใจมากขึ้นและมีผู้ศึกษาวิจัยไว้ดังนี้ วารุณี พลบูรณ์³² ศึกษาการสอนวิชาทักษะทางภาษาไทยชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดพระนคร สรุปได้ว่า

1. ครูควรฝึกทักษะการอ่านทุกวัน วันละมากกว่า 30 นาที
2. อุปกรณ์ที่ใช้กันมากในการฝึกทักษะคือบัตรคำ รูปภาพ หนังสือนิทาน แผนภูมิ บทเพลง บทประพันธ์ หรือสุภาษิต
3. กิจกรรมที่ใช้ในการฝึก คือให้นักเรียนอ่านในใจ แล้วครูถามเรื่องราวหรือให้นักเรียนอ่านหนังสือนอกเวลาแล้วมาสรุปให้เพื่อนฟัง
4. ครูสอนภาษาไทยมีความต้องการอุปกรณ์การฝึกทักษะมาก ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการทำ และการใช้อุปกรณ์
5. ครูสอนภาษาไทยเสนอแนะให้จัดทำหนังสือและแบบฝึกหัดเสริมทักษะภาษาในชั้นต่าง ๆ ให้แพร่หลายขึ้น

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป³³ ศึกษาการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาตอน

---

³²วารุณี พลบูรณ์, "การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาทักษะทางภาษาไทยชั้น ประโยคประถมศึกษาตอนต้น" (ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513), หน้า 155 -7.

³³ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, "การศึกษการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี" (ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร, 2514), หน้า 85.

ปลายในจังหวัดราชบุรี พบว่าครูมีปัญหาและต้องการสิ่งต่อไปนี้มากที่สุด

1. คู่มือครูเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาไทย
2. แบบฝึกหัดสำหรับฝึกทักษะ
3. หนังสืออ่านประกอบความรู้ของครูและนักเรียน

มารศรี ขวลิขิต³⁴ ทำการวิจัยเรื่อง การทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอน

อ่านภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเกม ผลการทดลองปรากฏว่าพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และเมื่อนำพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน ยังพบอีกว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญแสดงว่านักเรียนที่ใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะการอ่านแล้ว มีพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้ จึงกล่าวได้ว่า แบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์ที่คืออย่างหนึ่งในการช่วยฝึกทักษะ

นิภา ขวนะพานิช³⁵ ได้รวบรวมแบบฝึกหัดที่มีอยู่แล้วตามโรงเรียนต่าง ๆ เข้า

³⁴มารศรี ขวลิขิต, "การทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่านภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเกม" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518) หน้า 25.

³⁵นิภา ขวนะพานิช, "การสร้างแบบฝึกหัดเรียงสระเสียงยาวสำหรับชั้นประถมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย แผนกประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 61 - 2.

ด้วยกัน และสร้างแบบฝึกหัดทักษะภาษาไทยเกี่ยวกับการใช้สระเสียงยาวในระดับประถมศึกษาตอนต้น รวมทั้งจัดลำดับความยากของลักษณะแบบฝึกหัด โดยเรียงจากง่ายไปหายาก และนำไปสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบฝึกหัดทักษะภาษาไทย เรื่องสระเสียงยาวจากอาจารย์โรงเรียนสาธิต และอาจารย์ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ปรากฏว่าแบบฝึกหัดได้ผลดี

ศศิธร สุทธิแพทย์³⁶ ทำการวิจัยเรื่อง แบบฝึกหัดสำหรับสอนเรื่องวลีในภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิดคือ แบบฝึกหัดสำหรับสอนเรื่องวลีทั้งหมด 7 หมวด และแบบทดสอบจำนวน 60 ข้อเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ และนำไปทดสอบกับนักศึกษาจำนวน 100 คน เมื่อให้ทำแบบฝึกหัดครบทุกเรื่อง และเจดยคำตอบแล้ว จึงนำแบบทดสอบฉบับเดิมไปทดสอบซ้ำ นำผลของการทดสอบทั้งสองครั้ง มาวิเคราะห์ความก้าวหน้าของคะแนนก่อนและหลังการทำแบบฝึกหัด และทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบ ก่อนและหลังการทำแบบฝึกหัด แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

เรณู อินทรทัศน์³⁷ ทำวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้สัมพันธ์กับลักษณะความเป็นอยู่และปัญหาชนบทภาคกลาง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ระบบ (ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม บทเรียน แบบฝึก

³⁶ ศศิธร สุทธิแพทย์, เรื่องเดิม, หน้า 68 - 70.

³⁷ เรณู อินทรทัศน์, "การสร้างชุดการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้สัมพันธ์กับลักษณะความเป็นอยู่และปัญหาชนบทภาคกลาง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ระบบ" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2519), หน้า 50 - 55.

ห้ค คุ่มือครู และอุปกรณ์) เขาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้สูงขึ้น คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 และการประเมินผลชุดการสอนโดยครูและศึกษานิเทศก์จังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก และเหมาะสมปานกลาง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย